

Tillsynsrapport

Regelbunden tillsyn
av sex fristående huvudmän
för pedagogisk omsorg

2022-2023

Barn- och
utbildningsförvaltningen
D.nr 2023/BUN 0155

tyresö kommun

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	6
1.1	Syfte med tillsynen	6
1.2	Nationella styrdokument	6
1.3	Metod och bedömning	6
1.4	Senaste tillsyn	6
1.5	Definitioner	7
2	Verksamhetens förutsättningar	7
2.1	Pedagogisk omsorg	7
2.2	Pedagogisk omsorg i Tyresö kommun	7
2.3	Verksamhetens öppettider	8
2.4	Urval	9
2.5	Samverkan med vårdnadshavare	9
2.6	Övergång till skola	9
2.7	Rutiner för klagomål	10
2.8	Bedömning – Verksamhetens förutsättningar	10
3	Övergripande krav på verksamheten	11
3.1	Barns rättigheter, delaktighet och inflytande	11
3.2	Bedömning – Barns rättigheter, delaktighet och inflytande	11
4	Utveckling och lärande	12
4.1	Främja lek, kreativitet och intresset för att lära	12
4.2	Språkutvecklande miljö	13
4.3	Utgå från barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter	13
4.4	Uppleva annat utanför den egna verksamheten	14
4.5	Stöttning och vägledning i det sociala samspelet	14
4.6	Bedömning – Utveckling och lärande	14
5	Särskilt stöd	15
5.1	Bedömning – Särskilt stöd	15
6	Lokaler	15
6.1	Säkerhet	16

6.2	Bedömning – Lokaler och säkerhet	16
7	Barngruppens sammansättning och storlek.....	16
7.1	Bedömning – Barngruppens sammansättning och storlek.....	17
8	Personal	17
8.1.1	Kompetensutveckling.....	17
8.2	Bedömning – Personal.....	18
9	Uppföljning och utvärdering	18
9.1	Bedömning – Uppföljning och utvärdering	18
10	Referenslista	19

Sammanfattning – pedagogisk omsorg

Delar i verksamheten som håller god kvalitet

- Dagbarnvårdarna har ett samspelande, stöttande och vägledande förhållningssätt till barnen
- Dagbarnvårdarnas verksamheter främjar allsidiga kontakter, social gemenskap och möjligheter att uppleva annat utanför de egna verksamheterna
- Det språkutvecklande arbetet
- Samverkan med vårdnadshavarna

Delar i verksamheten som behöver utvecklas

- Lek- och lärmiljön inomhus
- Barnens deltagande i vardagliga rutiner
- Den skapande verksamheten
- Verksamhetens aktiviteter bör ses över ur säkerhetssynpunkt
- Huvudmän med få barn i gruppen bör sträva efter en lämplig sammansättning och storlek i barngruppen enligt 25 kap. 7 § skollagen
- Huvudmännen bör sträva efter samarbete med annan verksamhet än den egna, för att kunna leva upp till kravet om öppethållande inom Tyresö kommuns ramtid.
- Huvudmännen bör inte lämna lokala kontrakt eller avtal till vårdnadshavarna

Brister i verksamheten som ska åtgärdas

- Huvudmännen ska upprätta eller förtydliga följande dokument:
 - Skriftliga rutiner för klagomålshantering ska förtydligas (4 kap. 8 § skollagen)
 - Planering för pedagogisk kompetensutveckling (2 kap. 34 § skollagen)
 - Rutiner för uppföljning och utvärdering (25 kap. 8 och 10 § skollagen)
 - Vårdnadshavares rätt till omsorg under ramtiden 06.30-18.30 ska förtydligas (Tyresö kommuns riktlinjer för godkännande)
 - De huvudmän som saknar skriftliga rutiner för barn i behov av särskilt stöd ska upprätta sådana rutiner (25 kap. 2 § skollagen)
 - Den huvudman som saknar rutiner för barns övergång från pedagogisk omsorg till förskoleklass ska upprätta sådan rutin (Tyresö kommuns riktlinjer för godkännande)

1 Bakgrund

Kommunen har enligt 26 kap. 4 § skollagen tillsynsansvar för fristående pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har godkänt enligt 25 kap. 10 § skollagen. Med tillsyn avses en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. Barn- och utbildningsnämnden beslutar om åtgärder.

1.1 Syfte med tillsynen

Syftet med tillsynen är att granska om verksamheten genomförs i enlighet med bestämmelserna i styrdokumentet för pedagogisk omsorg samt att bidra till ökad kvalitet i verksamheten genom råd och vägledning.

1.2 Nationella styrdokument

Skollagen (SFS 2010:800)	Pedagogisk omsorg styrs av skollagen, främst kapitel 25. Även skollagens bestämmelser om åtgärder mot kränkande behandling gäller för verksamheten.'
Allmänna råd, pedagogisk omsorg	De allmänna råden innefattar rekommendationer om hur pedagogisk omsorg kan eller bör handla för att uppfylla styrdokumentens krav. Råden bör följas om inte huvudmännen handlar på annat sätt som gör att kraven i bestämmelserna uppfylls.
Läroplan för förskolan (Lpfö18)	Förskolans läroplan är vägledande, men inte bindande, för pedagogisk omsorg.

1.3 Metod och bedömning

Bedömningen vid tillsynen utgår från kapitel 25 skollagen och Skolverkets allmänna råd för pedagogisk omsorg. Beskrivningen och bedömningen baseras på dokumentgranskning, observationer och samtal med huvudmännen samt en webbenkät som besvarats av vårdnadshavare. Huvudmännen för pedagogisk omsorg har haft möjlighet att faktagranska innehållet i rapporten.

1.4 Senaste tillsyn

Den senaste tillsynen av pedagogisk omsorg genomfördes 2017. Starka sidor var bland annat samspelet mellan dagbarnvårdare och barn, att barnens språk

och kommunikation stimulerades och att dagbarnvårdarna hade gott samarbetet med andra verksamheter och samhället i övrigt. Utvecklingsområdena handlade bland annat om öppethållande och rutiner för barn i behov av särskilt stöd. Brister som uppmärksammades var huvudmännens arbete med uppföljning och utvärdering samt barngruppernas sammansättning och storlek som var i behov av att anpassas. 2019 gjordes en uppföljning av tillsynen.

1.5 Definitioner

Huvudman	benämningen används för att förtydliga huvudmannens ansvar för den pedagogiska omsorgens verksamhet enligt skollagen
Dagbarnvårdare	benämningen används i tillsynsrapporten om den som arbetar praktiskt i den pedagogiska omsorgen, oavsett utbildning eller annan yrkestitel

All pedagogisk omsorg i Tyresö bedrivs som enskild firma eller aktiebolag. Den som bedriver verksamheten är huvudman och dagbarnvårdare samtidigt.

2 Verksamhetens förutsättningar

2.1 Pedagogisk omsorg

Pedagogisk omsorg är ett alternativ till förskola eller fritidshem och vänder sig till barn i samma åldrar (1–12 år) som de barn och elever som går i förskola och fritidshem. Verksamheten ska¹. Skollagen styr verksamheten, men pedagogisk omsorg är inte en skolform inom skolväsendet och bedrivs under andra förutsättningar än förskolan. Det finns inget formellt krav på utbildad personal och läroplanen för förskolan är enbart vägledande för pedagogisk omsorg².

2.2 Pedagogisk omsorg i Tyresö kommun

All pedagogisk omsorg i Tyresö kommun bedrivs av fristående huvudmän i det egna hemmet. Lokets pedagogiska omsorg, vilken var kommunalt organiserad, avvecklades den 15 augusti 2022. Verksamheten vid Stjärnan 149 är pausad sedan juli 2022. Att på samma gång ha rollen som huvudman, verksamhetsutvecklare och personal (dagbarnvårdare) kräver en särskild medvetenhet kring vad uppdraget innebär och kring ansvaret för verksamhetens kvalitet.

¹ 25 kap. 2,8 och 10 § skollagen (SFS 2010:800)

² Barnens lärande i pedagogisk omsorg, sid.8, Skolinspektionen 2016

Huvudmän för fristående pedagogisk omsorg i Tyresö kommun

<i>Huvudman</i>	<i>Enhetens namn</i>	<i>Associations- form</i>	<i>Område</i>	<i>Antal barn februari 2022</i>
Jeanette Bjurner	Kringlan 10 AB	Aktiebolag	Öringe	7
Eva Blomqvist	Lindalsgruppen	Enskild firma	Lindalen	6
Katarina Erlandsson Harnesk	Steglitsen omsorg	Enskild firma	Krusboda	1
Patricia Järbrink	-	Enskild firma	Lindalen	3
Jill Johansson	Barn 2000	Enskild firma	Tyresö strand	3
Vigdis Tengelsen	Myran	Enskild firma	Farmarstigen	6

2.3 Verksamhetens öppettider

Samtliga huvudmän uppger att vårdnadshavarna informeras muntligen om verksamhetens öppettider. Fyra av huvudmännen anger att vårdnadshavarna informeras om öppettiderna skriftligen i ett avtal/kontrakt som vårdnadshavarna ska signera. Verksamhetens öppettider regleras i styrdokumentet för verksamheten och kan inte avtalas bort på annat sätt. Att lämna avtal eller kontrakt som inte är juridiskt bindande till vårdnadshavarna kan vara vilseledande och bör inte göras.

Samtliga huvudmän uppger att de anpassar verksamhetens öppettider efter vårdnadshavarnas arbetsscheman och behov av omsorg och att tiderna anpassas efter senast två veckor. Plan för vikarier vid sjukdom eller semester finns. För att kunna leva upp till kraven om öppethållande under Tyresö kommuns ramtider 06.30-18.30, om vårdnadshavare har behov av det, bör huvudmännen utveckla utökade möjligheter till samarbete med andra verksamheter.

I den enkät som barn- och utbildningsförvaltningens lämnade till samtliga vårdnadshavare med barn i pedagogisk omsorg i samband med tillsynen (svarsfrekvens 80 procent) svarade 95 procent av de som deltog att verksamhetens öppettider passar dem mycket bra eller ganska bra. Cirka 60 procent av vårdnadshavarna kände till att de har rätt till omsorg för sitt barn inom Tyresö kommuns ramtider 06.30-18.30 och cirka 80 procent av vårdnadshavarna kände till att de har rätt till annan omsorg för sitt barn när verksamheten är stängd för planeringsdagar eller semester.

<i>Huvudman</i>	<i>Öppettider (8 kap 3-7§ skollagen)</i>	<i>Stängda veckor</i>	<i>Planeringsdagar</i>	<i>Erbjuder annan omsorg vid stängd verksamhet</i>
Jeanette Bjurner	07.00-17.00	5-7 veckor/år	5 dagar/år	Ja
Eva Blomqvist	07.30-16.30	5 veckor/år	3 dagar/år	Ja
Katarina Erlandsson Harnesk	08.30-16.30	4 veckor/år	2 dagar/år	Nej
Patricia Järbrink	07.30-16.30	3-5 veckor/år	5 dagar/år	Ja
Jill Johansson	07.30-17.00	5 veckor/år	4-5 dagar/år	Ja
Vigdis Tengelsen	06.00-17.00	5 veckor/år	5 dagar/år	Ja

2.4 Urval

Samtliga huvudmän uppger att de tillämpar syskonförtur vid urval för en plats i verksamheten.

2.5 Samverkan med vårdnadshavare

Samtliga vårdnadshavare anger i barn- och utbildningsförvaltningens enkät att de upplever att deras barn trivs i verksamheten och 95 procent uppger att de kan rekommendera den pedagogiska omsorgen där deras barn går.

Den huvudsakliga dialogen mellan dagbarnvårdare och vårdnadshavare sker vid hämtning och lämning. Information delas också i föräldrapärmar och på anslagstavlor vid entréerna. Det finns inga bestämmelser om att dagbarnvårdare ska genomföra utvecklingssamtal för barnen, men samtliga huvudmän anger att de erbjuder utvecklingssamtal 1-2 gånger per år samt vid önskemål från vårdnadshavarna. Tre huvudmän erbjuder föräldramöten två gånger per år, en huvudman erbjuder föräldramöte en gång per år, två huvudmän erbjuder inte föräldramöten.

Flera av huvudmännen delar kontinuerligt bilder från verksamheten med vårdnadshavarna i sociala medier (slutet konto) eller genom att dela bildmappar i molntjänster. Flera av dagbarnvårdarna genomför gemensamt luciafirande för barn och vårdnadshavare och/eller i sina egna verksamheter.

2.6 Övergång till skola

Enligt Tyresö kommuns riktlinjer för godkännande av fristående verksamheter ska det finnas en plan för övergången mellan pedagogisk omsorg och förskoleklass. Syftet med planen är att barn och vårdnadshavare i största möjliga utsträckning ska ges möjlighet att känna sig trygga och hemmastadda i den nya

skolmiljön vid terminsstarten. Övergångsplanen ska stödja barnets allsidiga utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Den pedagogiska omsorgens roll är att, i samråd med barnets vårdnadshavare, delge information om barnets nuläge samt bidra till en helhetsbild av barnet. Samtliga dagbarnvårdare utom en uppger att det finns en plan för övergången till skolan.

2.7 Rutiner för klagomål

Huvudmannen ska enligt 4 kap 8§ skollagen ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. När huvudmannen har tagit emot ett klagomål ska huvudmannen bekräfta detta, skyndsamt göra den utredning som behövs för att kunna hantera klagomålet och återkoppla till den som har framfört klagomålet. Huvudmannen ska ha skriftliga rutiner för klagomålshanteringen och aktivt verka för att rutinerna är kända bland elever, vårdnadshavare och personal.

Skriftliga rutiner för klagomålshantering finns i verksamheterna. Dessa behöver uppdateras utifrån förtydligandet i skollagen som trädde i kraft den 1 juli 2022.

2.8 Bedömning – Verksamhetens förutsättningar

- Verksamheternas samverkan med vårdnadshavarna har i stora delar god kvalitet.
- Vårdnadshavares rätt till omsorg under ramtiden 06.30-18.30 ska förtydligas enligt Tyresö kommuns riktlinjer för godkännande av huvudman för fristående förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg, till exempel i huvudmannens verksamhetsplan.
- Rutinerna för klagomålshantering ska uppdateras enligt de nya reglerna i 4 kap. 8 § skollagen.
- *Steglitsen omsorg* ska upprätta rutiner för barns övergång mellan pedagogisk omsorg och förskoleklass
- Samtliga huvudmän bör utveckla möjligheter till samarbete med andra verksamheter, för att kunna leva upp till kraven om öppethållande under Tyresö kommuns ramtider 06.30-18.30 om vårdnadshavare har behov av det.
- Pedagogisk omsorg regleras av skollagen. Huvudmännen bör inte lämna några lokala kontrakt eller avtal till vårdnadshavarna då dessa kan vara vilseledande och inte heller är juridiskt bindande.

3 Övergripande krav på verksamheten

Pedagogisk omsorg ska utformas med respekt för barnets rättigheter och i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna (...). Var och en som verkar inom pedagogisk omsorg ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

25 kap. 6 § skollagen

3.1 Barns rättigheter, delaktighet och inflytande

Personalens förhållningssätt till barnen i pedagogisk omsorg är central. Barn tillägnar sig normer och värden genom konkreta upplevelser och dagbarnvårdarna är viktiga som förebilder. Tillsynen visar att dagbarnvårdarna i huvudsak har ett vänligt och stöttande förhållningssätt till barnen i samtal och aktiviteter och det råder en positiv samtalston mellan såväl dagbarnvårdare och barn, som mellan barn och barn.

Dagbarnvårdarna ska i den pedagogiska omsorgen uppmuntra och stödja barnens delaktighet i och inflytande över verksamheten, samt stötta barnen att ta ansvar för sina egna handlingar i vardagliga situationer. Sådana tillfällen kan exempelvis vara vid av- och påklädning eller vid måltider. Barn- och utbildningsförvaltningen uppmärksammade vid flertalet observationer att barnen inte var delaktiga kring att förbereda för lunch, genom att till exempel duka fram tallrikar eller grönsaker. Dagbarnvårdarna lade upp mat på tallrikar till såväl yngre som äldre barn.

Ett sätt för barnen att få inflytande i verksamheten är att aktiviteterna utgår från barnens intresse, behov och erfarenheter. Tillsynen visar att barnen i den pedagogiska omsorgen får vara med om många olika aktiviteter. Flera av verksamheterna har fasta aktiviteter, såsom gymnastik, skridskoåkning eller sångstund i kyrkan. Barnen kan i vissa fall få påverka valet av lekpark eller utflyktsmål och de kan göra val av aktiviteter. Det framgår inte i samtal och dokument på vilket sätt aktiviteterna utgår från de intressen som barnen själva ger uttryck för.

3.2 Bedömning – Barns rättigheter, delaktighet och inflytande

- Dagbarnvårdarna samspelar med, stöttar och vägleder barnen. Barnen kan göra vissa val i vardagen.
- Dagbarnvårdarna bör utveckla barnens möjligheter till delaktighet och inflytande i sin vardag.

4 Utveckling och lärande

Pedagogisk omsorg ska genom pedagogisk verksamhet stimulera barns utveckling och lärande. Verksamheten ska utformas så att den förbereder barnen för fortsatt lärande. Verksamheten ska utgå från en helhetsyn på barnet och barnets behov samt utformas så att den främjar allsidiga kontakter och social gemenskap.

25 kap. 2 och 6 § skollagen

4.1 Främja lek, kreativitet och intresset för att lära

Enligt Skolverkets allmänna råd bör verksamheten utformas så att den främjar barnens lek, kreativitet och intresset för att lära. Dagbarnvårdarna har en betydelsefull roll i all slags lekande, som inspiratörer, som vidareutvecklare och som deltagare³. Vid barn- och utbildningsförvaltningens observationer var det endast vid enstaka tillfällen som dagbarnvårdare aktivt deltog i barnens lekar.

Det finns goda möjligheter för barnen att leka självständigt i olika miljöer. Skogen, lekparken och andra utflykter är återkommande aktiviteter hos alla dagbarnvårdare. Flera av dagbarnvårdarna har varierande utomhusmiljöer i anslutning till bostaden, där barnen kan utmanas motoriskt. Flera av dagbarnvårdarna berättar att de ofta besöker Alby friluftsområde där det finns möjlighet till naturupplevelser, titta på bondgårdsdjur, leka i lekparken etc.

Barnen erbjuds många olika typer av lek- och lärandematerial. Fyra dagbarnvårdare har inrett särskilda lekrum med material avsett för barnen. Hos de flesta av dagbarnvårdarna finns också kompletterande material för exempelvis skapande verksamhet eller bygg- och konstruktionslek i anslutning till köket. Två av dagbarnvårdarna har inget lekrum, miljön har istället anpassats i vardagsrummen. Flera av dagbarnvårdarna har en stor mängd material, vilket kan skapa svårigheter för barnen att få överblick över materialet och göra val utifrån intresse och lust att leka och lära. En del material finns på höga hyllor, vilket gör att barnen måste be om hjälp att få tillgång till detta. Hos några av dagbarnvårdarna är material staplat i högar, vilket utgör en risk för barnen. Dagbarnvårdarna berättar att de är behjälpliga i att stötta barnen i att göra val och att ta fram material. Litteratur finns tillgängligt i barnens höjd hos samtliga dagbarnvårdare. Naturmaterial och material med många olika användningsområden finns inte i någon större utsträckning, en stor del av materialet inomhus har bestämda användningsområden (s k kodat material). Färdiga mallar för att rita eller pyssla används som metod hos några dagbarnvårdare, vilket kan bidra till att begränsa barnens kreativitet.

³ Allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg, sid.20, Skolverket, 2012

4.2 Språkutvecklande miljö

Det är viktigt att dagbarnvårdare har kompetens att stimulera barnens språkutveckling, som en del i att förbereda för fortsatt lärande. Pedagogisk omsorg har inte samma krav som förskolan att arbeta med barnens modersmål.⁴

Tillsynen visar i huvudsak att barnen erbjuds en god språkutvecklande miljö. Det råder ett gott samtalsklimat mellan barn och dagbarnvårdaren. Flera av dagbarnvårdarna använder TAKK-tecken eller teckenspråk för att förstärka det verbala språket. Det finns litteratur tillgängligt för barnen hos samtliga dagbarnvårdare. Vi deltog vid ett par högläsningstillfällen där dagbarnvårdarna samtalade med barnen om bokens bilder och innehåll. Det finns verksamheter där barn är flerspråkiga och där dagbarnvårdaren talar såväl svenska som minst ett av barnets hemspråk, vilket kan stötta barnet i dess språkutveckling och underlätta i kommunikationen med vårdnadshavarna.

Dagbarnvårdarna berättar att de på många sätt utmanar barnen språkligt. I närmiljön uppmärksammas bokstäver och siffror på busshållplatser eller brevlådor. De äldre barnen erbjuds böcker med språkuppgifter att arbeta i och barnen ”lekskriver” på papper, i sand eller i snö.

4.3 Utgå från barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter

Enligt Skolverkets allmänna råd är det viktigt att dagbarnvårdarna utgår från barns intressen, behov, erfarenheter och åsikter, så att verksamheten anpassas efter det enskilda barnet och den aktuella barngruppen⁵. Tillsynen visar att dagbarnvårdarna i stor utsträckning har god kännedom om barnens olika behov och det finns material anpassat för barn i olika åldrar. I grupper med både yngre och äldre barn anpassas verksamheten i stor grad efter att de yngsta barnen ska kunna delta. Dagbarnvårdarna berättade att de gör aktiviteter som är mer anpassade för de äldre, till exempel läsning skapande eller bygg- och konstruktion med material av mindre storlek, när de yngsta barnen sover.

Barnen kan göra egna val i leken utomhus och inomhus utifrån den miljö och det material som erbjuds och observationerna visar att barnen verkar uppskatta de aktiviteter som dagbarnvårdarna erbjuder. Det framgår inte i vilken utsträckning dagbarnvårdarna utgår från barnens erfarenheter och intressen vid den fortsatta planeringen av verksamheten.

Flera av dagbarnvårdarna dokumenterar verksamheten med bilder som de tittar på tillsammans med barnen.

⁴ Allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg, sid 21, Skolverket (2012)

⁵ Allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg, sid 21, Skolverket (2012)

4.4 Uppleva annat utanför den egna verksamheten

Ett sätt för dagbarnvårdare att främja barns allsidiga kontakter och sociala gemenskap kan vara att barnen får ta del av andra verksamheter i samhället. Tillsynen visar att samtliga dagbarnvårdare besöker närliggande lekplatser, gör skogsutflykter, går till biblioteket och besöker utflyktsplatser i närområdet. Flertalet av dagbarnvårdarna åker skridskor, leker i bollhallen eller besöker kyrkans sångstunder med barnen. Dagbarnvårdarna åker kollektivt inom och utanför Tyresö. Några av dagbarnvårdarna gör längre utflykter till exempelvis Skansen, museum eller teatrar i Stockholm med omnejd. Vilket behov barnen har av en särskild aktivitet och vad syftet är med denna, är något som dagbarnvårdarna bör ta hänsyn till i planeringen av verksamheten. Flertalet dagbarnvårdare samverkar med andra dagbarnvårdare i mindre och större sammanhang. Detta bidrar till att de barn som ingår i barngrupper med stor spridning på barnens åldrar eller där dagbarnvårdaren har få barn i gruppen, får möjlighet att träffa andra barn i sin egen ålder. På så sätt främjas barnens allsidiga kontakter.

4.5 Stöttning och vägledning i det sociala samspelet

I de granskade verksamheterna råder ett positivt klimat mellan dagbarnvårdare och barn såväl som barnen sinsemellan. Av observationerna framkommer att få konflikter uppstår i verksamheterna och att barn samspekar i leken. Barn- och utbildningsförvaltningen observerade tillfällen där äldre barn uppmanades ta hänsyn till, vänta in och bjuda med yngre barn i lek och aktivitet. Det fanns också exempel på tillfällen där stöttning och vägledning saknades i det sociala samspelet eftersom dagbarnvårdarna observerade barnen på håll eller av andra orsaker inte tog tillfället i akt. För de dagbarnvårdare som har 1-3 barn krävs att dagbarnvårdarna erbjuder barnen sammanhang då de får möjlighet att möta andra barn.

4.6 Bedömning – Utveckling och lärande

- Barnen får goda möjligheter att uppleva annat utanför huvudmannens egen verksamhet, vilket kan bidra till att barnens allsidiga kontakter och sociala gemenskap främjas.
- Dagbarnvårdarna erbjuder en god språkutvecklande miljö
- Verksamheternas lek- och lärmiljö inomhus bör utvecklas
- De metoder som används i den skapande verksamheten bör utvecklas för att ge barnen ökade möjligheter till egna kreativa uttryck

5 Särskilt stöd

Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling ska ges den omsorg som deras speciella behov kräver.

25 kap. 2 § skollagen

Huvudmannen bör ha fungerande rutiner för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling, och säkerställa att personalen har kompetens för att ge sådan omsorg till barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling, att barnen förbereds för fortsatt lärande. Fem av dagbarnvårdarna saknar sådana rutiner.

5.1 Bedömning – Särskilt stöd

- De huvudmän som saknar rutiner för barn i behov av särskilt stöd (*Eva Blomqvist, Vigdis Tengelsen, Patricia Järbrink, Steglösen omsorg och Barn 2000*) ska upprätta sådana rutiner.

6 Lokaler

Pedagogisk omsorg ska bedrivas i ändamålsenliga lokaler.

25 kap. 7 § skollagen

Lokalerna som verksamheten bedrivs i ska vara trygga, säkra och hälsosamma för barn och möjliggöra en varierad verksamhet som stimulerar barns lärande och utveckling både enskilt och i grupp. Det är viktigt att det finns rutiner för att förebygga risker för olyckor i barnens fysiska miljö. Dagbarnvårdaren är skyldig att ha tillsyn över alla barn både inomhus och utomhus. Barnen behöver också få möjlighet att leka och koppla av i viss avskildhet. Det är viktigt att miljön är överblickbar.⁶

Den pedagogiska omsorgen i Tyresö bedrivs i egna lägenheter, radhus och villor. Flertalet av dagbarnvårdarna saknar säkerhetsgrindar vid trappor. I övrigt är hemmiljöerna anpassade utifrån barnens behov av säkerhet och möjliggör för en varierad verksamhet. Några av verksamheterna har anpassade entréer för verksamheten. Flera dagbarnvårdare har stora ytor och anpassade utemiljöer i anslutning till bostäderna. Samtliga verksamheter har nära till natur- och lekplatsområden samt kollektiva kommunikationsmedel.

Måltider intas i dagbarnvårdarens kök alternativt på utflykt. Maten tillagas av dagbarnvårdaren, oftast på morgonen. Maten värms upp eller förvaras i mättermos till lunchtid. Hos fyra dagbarnvårdare sover barnen inomhus på madrasser i vardagsrum eller sovrum. Hos två dagbarnvårdare sover barnen utomhus i vagnar. Hos en av dessa har en kamera monterats för möjlighet till

⁶ Allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg, sid 23, Skolverket, 2012

bättre uppsikt över barnen, i den andra verksamheten står vagnarna utanför dagbarnvårdarens köksfönster.

6.1 Säkerhet

Uppföljning av säkerheten i verksamheterna görs genom barnskyddsron den eller flera gånger per år. Samtliga verksamheter anger att de genomför brandutrymningsövning med barnen minst en gång om året. I verksamheter där barn vistas är det även viktigt att det finns rutiner för att förebygga risker för olyckor i barnens fysiska miljö. Personalen är skyldig att ha tillsyn över alla barn både när de är inne och när de är ute. Utevistelsen ska ske under säkra och trygga förhållanden.

I observationer och samtal med dagbarnvårdarna framkom att det i några verksamheter finns anledning att se över de aktiviteter som barnen erbjuds och rutinerna för dessa. Några aktiviteter bedöms inte vara förenliga med vad som ska erbjudas av en verksamhet som bedrivs i stället för förskola. Det gäller exempelvis bad tillsammans med barnen, långa utflykter med endast en personal eller lek på en övervåning utan uppsikt. Observationerna visade också att dagbarnvårdarna behöver se över sina rutiner och hur de vuxna organiserar sig när barnen samlas i större grupper.

6.2 Bedömning – Lokaler och säkerhet

- Lokalerna inomhus har i stora delar förutsättningar att möjliggöra en varierad verksamhet som stimulerar barns lärande och utveckling såväl enskilt som i grupp.
- Huvudmännen bör se över några av de aktiviteter som verksamheten erbjuder ur en säkerhetsaspekt. Barn- och utbildningsförvaltningen bör bidra med råd och vägledning.

7 Barngruppens sammansättning och storlek

Pedagogisk omsorg ska bedrivas i grupper med en lämplig sammansättning och storlek.

25 kap. 7 § skollagen

Barngruppens sammansättning och storlek bör anpassas så att det enskilda barnets och gruppens behov kan tillgodoses.⁷ Skolinspektionen menar att det finns en sårbarhet i att ha få barn i en grupp, eftersom barnen kan ha svårt att hitta någon att spegla sin lek och kommunikation mot eller inleda ett samspel med – särskilt om barnen saknar jämnåriga kamrater.⁸ Hos två av dagbarnvårdarna finns barn som saknar jämnåriga kamrater. Ju yngre barnen är, desto mer beroende är de av dagbarnvårdaren för sin omsorg och utveckling. Ju fler

⁷ Allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg, sid 25, Skolverket, 2012

⁸ Barnens lärande i pedagogisk omsorg, sid. 12, Skolinspektionen, 2016

barn som vistas i verksamheten desto svårare blir det att ta hänsyn till varje barns behov av välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande.⁹

Vid tillsynen 2018 hade flera verksamheter mellan nio och elva barn, vilket var en brist. Vid tiden för denna tillsyn har den dagbarnvårdare som har flest barn sju barn i verksamheten och några av verksamheterna har i nuläget 1-3 barn i verksamheten. Inga barn står i kö till pedagogisk omsorg i Tyresö.

7.1 Bedömning – Barngruppens sammansättning och storlek

- Barngrupperna har över lag en god sammansättning och storlek
- De huvudmän som har 1-3 barn i gruppen bör sträva efter en barngrupp med god sammansättning och storlek

8 Personal

För bedrivande av verksamheten ska det finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnets behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Den ansvariga huvudmannen ska se till att personalen som har hand om omsorgen ges möjlighet till kompetensutveckling.

25 kap. 7 § skollagen

De fristående dagbarnvårdare som bedriver pedagogisk omsorg i det egna hemmet är också ansvariga huvudmän för verksamheten. Det är av vikt att huvudmannen är väl insatt i vad uppdraget innebär och tar ansvar för detta. Skolinspektionen menar att det finns en problematik i att som huvudman utvärdera sig själv och sin verksamhet.¹⁰

Fyra av dagbarnvårdarna har barnskötarutbildning och två är förskollärarytbildade. Samtliga har således relevant utbildning och lång erfarenhet av att arbeta med barn. En av dagbarnvårdarna får hjälp i verksamheten av sin make vid enstaka tillfällen.

8.1.1 Kompetensutveckling

Det är angeläget att personalen får sådan kompetensutveckling och pedagogisk handledning som behövs för att de på bästa sätt ska kunna utföra sitt arbete.¹¹ Endast två av dagbarnvårdarna anger att de har genomfört någon form av pedagogisk kompetensutveckling sedan den förra tillsynen som genomfördes 2018.

⁹ Barnens lärande i pedagogisk omsorg, sid 9, Skolinspektionen 2016

¹⁰ Barnens lärande i pedagogisk omsorg, sid 22, Skolinspektionen 2016

¹¹ Allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg, sid 30, Skolverket 2012

8.2 Bedömning – Personal

- Samtliga huvudmän har övergripande kännedom om innehållet i styrdokumentet.
- Huvudmännen ska planera för pedagogisk kompetensutveckling enligt 2 kap. 34 § skollagen

9 Uppföljning och utvärdering

Bestämmelserna om systematiskt kvalitetsarbete i 4 kap. skollagen gäller huvudmän inom skolväsendet och således inte pedagogisk omsorg. Dock ska en huvudman för pedagogisk omsorg kontinuerligt följa upp och utvärdera verksamheten. Syftet är att undersöka om verksamheten bedrivs i enlighet med de nationella och lokala målen. Alla barn ska erbjudas en verksamhet som är likvärdig och av god kvalitet. Uppföljning och utvärdering ska utgöra ett stöd för det lokala förbättringsarbetet, för dialog mellan föräldrar och personal om verksamhetens måluppfyllelse och för behovet av utveckling¹². Kvalitetsarbetet bör dokumenteras.

Huvudmännen har verksamhetsplaner som beskriver hur verksamheten planerar att arbeta mot uppsatta mål. En av dagbarnvårdarna har dokumenterat i ett årshjul när terminsutvärderingar och planering av verksamheten ska genomföras och en av dagbarnvårdarna har uppvisat dokumentation kring den senaste utvärderingen av verksamhetens uppsatta mål. De övriga dagbarnvårdarna har inte redogjort för barn- och utbildningsförvaltningen hur och när uppföljning och utvärdering ska göras. I de dokument som barn- och utbildningsförvaltningen tagit del av finns beskrivningar av verksamheternas mål och resultat, men inga utvärderingar - det vill säga beskrivningar av vad i verksamheten som har fungerat bra, vad som har fungerat mindre bra och varför det har fungerat bra eller mindre bra

Några av dagbarnvårdarna uppger att de utvärderar och planerar tillsammans med andra dagbarnvårdare. Några dagbarnvårdare anger att de utvärderar tillsammans med vårdnadshavarna i de dagliga samtalen och vid utvecklingssamtal. Barnens reflektioner bör vara vägledande i den fortsatta planeringen. Det framgår inte i dokumenten hur verksamheten planeras utifrån barnens behov, intressen och åsikter enligt styrdokumentet för pedagogisk omsorg. Flera av dagbarnvårdarna uppger att de tittar på bilder och pratar kring dessa tillsammans med barnen. Kvalitetsarbetet dokumenteras inte.

9.1 Bedömning – Uppföljning och utvärdering

- Huvudmännen ska förtydliga verksamhetens rutiner för uppföljning och utvärdering (25 kap. 8 och 10 § skollagen) med exempelvis årshjul och mallar för uppföljning och utvärdering.

¹²Allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg, sid 32, Skolverket, 2012

10 Referenslista

Barn- och utbildningsförvaltningen har tagit del av följande dokument från den pedagogiska omsorgen:

Eva Blomqvist

Egenrapportering
Barnskyddsround
Handlingsplan vid kris
Månadsplanering
Rutiner för särskilt stöd och övergång till skola
Synpunktshantering
Utvärdering
Veckoplanering
Verksamhetsplan 2022

Jeanette Bjurner

Barn i behov av särskilt stöd
Barnskyddsround
Bra kläder till barnen
Egenrapportering
Utvärderingsmaterial ”Goa gubbar”
Handlingsplan för borttappat barn
Handlingsplan vid olycka
Handlingsplan vid utflykt
Hur jag följer upp och utvärderar
Info om hjälmar
Min målsättning
riktlinjer vid sjukdom
rutiner för klagomålshantering
Samtyckesdokument foto
Verksamhetsplan 2022
Vikarieberedskapsplan
Välkommen till utvecklingssamtal
Välkommbrev till nya vårdnadshavare
Underlag för intervju med enskilda barn
Årshjul

Jill Johansson

Egenrapportering
Verksamhetsplan 2022
inklusive.
Övergripande mål
Barns och föräldrars inflytande

Skolstartsförberedande verksamhet
Hur verksamheten mäter
måluppfyllelse
Handlingsplan för utflykt
Handlingsplan om barn försvinner
Handlingsplan vid olycka
Utrymningsplan
Dokument som lämnas till
vårdnadshavare vid inskolning
Synpunktshantering
Brandövning

Patricia Järbrink

Egenrapportering
Handlingsplan brand
Utvärdering 2223
Verksamhetsplan 2022

Katarina Erlandsson Harnesk

Barnskyddsround
Egenrapportering
Handlingsplan för barn i behov av
särskilt stöd
Krisplan
Synpunktsformulär
Verksamhetsplan
välkommen till utvecklingssamtal
Året på Steglitsen

Vigdis Tengelsen

Egenrapportering
Verksamhetsplan 2022
Synpunktshantering
Handlingsplan om ett barn försvinner
Barnskyddsround
Veckoplanering
Månadsplanering
Utvärdering
Vikarieberedskapsplan
Övergång mellan pedagogisk omsorg
och skola

Barn- och utbildningsförvaltningen har använt följande dokument och webbsidor som referens vid tillsynen:

Allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg. (2012). Skolverket. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2879>

Barnens lärande i pedagogisk omsorg. (2016). Skolinspektionen. Tillgänglig på Internet: <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Kvalitetsgranskning/barnens-larande-i-pedagogisk-omsorg/>

Läroplan för förskolan: Lpfö 18. (2018). Skolverket. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=4001>

Pedagogisk omsorg. Skolverket. <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/pedagogisk-omsorg> Hämtat 2022-12-14

Riktlinjer för godkännande av enskild huvudman att bedriva förskola, fritidshem och annan pedagogisk omsorg i Tyresö kommun (2021). Tillgänglig på Internet: <https://www.tyreso.se/forskola--skola/fristaende-verksamheter/fristaende-forskola-och-pedagogisk-omsorg/ansoka-om-att-bedriva-fristaende-forskola.html>

Skollagen, Sverige (2010:800): med lagen om införande av skollagen (2010:801), Trettonde upplagan, Norstedts juridik, Stockholm, 2022. Tillgänglig på Internet: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Statistik över annan pedagogisk omsorg 2021. Skolverket. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/fler-statistiknyheter/statistik/2022-04-28-statistik-over-annan-pedagogisk-verksamhet-2021> Hämtat 2022-12-14